

ЮННАТИ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ: Шепетівський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді

(30400 м. Шепетівка, вул. Степана Бандери, 59. тел. (0-3840) 4-79-38.

<http://tsentum.ucoz.ua/> e-mail: zhentum@gmail.com)

Шепетівський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді - сьогодні один із найкращих комунальних профільних закладів позашкільної освіти в державі, а його творчо працюючі педагоги - носії передового педагогічного досвіду еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді та національно-патріотичного виховання підростаючого покоління у контексті українського патріотизму і євроінтеграції України.

Юннатівський заклад створений 22 грудня 2005 року після перейменування міського еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, що був організований в м. Шепетівці в 1992 році шляхом реорганізації міської станції юннатів, яка діяла тут з 1 вересня 1986 року.

Перший директор - Василь Володимирович Лешкевич, який очолював міську СЮН в 1986-1987 роках, його наступником став Анатолій Миколайович Кондратюк (1987 - 1989 рр.), якого змінила на цій посаді Любов Володимирівна Новіцька (1989 - 2002 рр.).

З 25 січня 2002 року директором Шепетівського МЕНЦУМ, згодом перейменованого в МЦЕНТУМ, призначена Тетяна Леонідівна Манійчук, котра працювала тут з 1991 року методистом, і очоливши заклад вміло налагодила творчу роботу педагогічного колективу й дитячих еколого-натуралістичних об'єднань і очолює його в нинішній час. За досягнуті результати в управлінській діяльності, здобутки закладу та вагомий особистий внесок у розвиток національної освіти України, організацію навчальної, науково-методичної, науково-дослідної роботи Т.Л. Манійчук нагороджена нагрудним знаком МОН «Відмінник освіти України» (2005 р.). Також на її рахунку ряд інших галузевих почесних відзнак і нагород різного гатунку за вміле й ефективно керівництво закладом, сумлінну працю та вагомий особистий внесок у розвиток позашкільної освіти нашого краю.

В 1998 році за сприяння міського голови Валентина Самковича Грищука шепетівські натуралісти отримали, а в наступні роки - відремонтували і раціонально пристосували для своїх потреб будинок колишнього дитсадку № 12 «Орля» із загальною площею приміщень 983,1 кв. метрів та земельною ділянкою 0,92 га, де й нині розміщується їх заклад і навчально-дослідні ділянки, на яких проводяться практичні дослідницькі роботи юннатів.

Тут обладнано 8 профільних кабінетів за напрямками гурткової роботи: кабінети екології, плетіння з верби, природи і фантазії, кінології, орнітології, акваріумістики, квітникарства, писанкарства, створено виставкові зали з

акваріумістики та орнітології, куточок живої природи, зовнішній вольєр для утримання декоративних птахів. Крім цього, діє 3 паспортизованих музеї (музей народних промислів України, музей кімнатних рослин та етнографічний музей), на базі яких з дітьми шкільного віку й учнівською молоддю міста і району проводяться тематичні екскурсії, виховні заходи, семінари, пошукова та дослідницько-експериментальна робота, майстер-класи з різних напрямів діяльності закладу для місцевих педагогів.

Педколективом та юннатами МЦЕНТУМ обладнано кінологічний майданчик для проведення практичних занять гуртків «Юні кінологи» і «Юний хендлер», міських та обласних виставок і показових виступів собак, майстер-класів з хендлінгу, підготовки собак-терапевтів для роботи за програмою «Аніматерапія - лікування душі та тіла».

За підтримки місцевих лісівників та з метою пропаганди охорони природи, збереження довкілля й формування екологічної свідомості в учнівської молоді і населення міста на території закладу створено дендрологічний парк «Шепетівський», де розміщується 5 видів Червонокнижних рослин і колекції хвойних та близько 100 видів декоративних дерев і кущів. У 2013 році обласна рада включила дендропарк до заповідного фонду Хмельниччини.

Учнівська навчально-дослідна земельна ділянка МЦЕНТУМ має відділки польових, овочевих, плодово-ягідних культур, квітково-декоративний, колекційний, селекційно-генетичний, виробничий, дендрологічний, зоолого-тваринницький, де на належному рівні організована навчальна, дослідницька і природоохоронна діяльність вихованців.

За результатами участі у Всеукраїнському конкурсі навчально-дослідних земельних ділянок шепетівські натуралісти неодноразово нагороджувались грамотами, а в 2017 та 2018 роках - Дипломом за II місце, у 2019 році – Дипломом за III місце у фіналі конкурсу.

Навчальний процес в дитячих творчих еколого-натуралістичних об'єднаннях забезпечують 10 педпрацівників з вищою педагогічною освітою, чотирьом з яких за результатами атестації присвоєно педагогічне звання «керівник гуртка-методист» (О.М. Беляєва, О.І. Коленчук, Г.В. Семенишина, І.М. Чумак).

В 2019-2020 навчальному році в Шепетівському МЦЕНТУМ охоплено гуртковою роботою 515 учнів закладів освіти міста, для яких організовано 32 гуртки за 25 напрямками: «Абетка природи», «Школа юного акваріуміста», «Фітотерапія», «Цікавий тераріум», «Любителі декоративних тварин», «Юні ентомологи», «Юні кінологи», «Юний хендлер», «Валеологія з елементами аніматерапії», «Екотворчість», «Писанкарство», «Флористика», «Юні майстри народних ремесел», «Плетіння з верби», «Екосвіт», «Екознайка», «За гуманне ставлення до тварин», «Фотонатуралісти», «Екологія і фен-шуй», «Декоративне птахівництво», «Світ птахів».

Для задоволення інтересів та запитів учнівської молоді педагогами розроблені навчальні програми гуртків, які протягом декількох років проходили апробацію в закладі. Навчальна програма «Основи кінології» (автор О.М. Беляєва) після апробації отримала відповідне схвалення науково-

методичної комісії МОН України і у 2020 році увійшла у Збірник навчальних програм з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку.

Відповідно до вимог чинного законодавства у галузі освіти і завдань Національної стратегії розвитку освіти в Україні, діяльність педагогічного колективу Шепетівського МЦЕНТУМ спрямована на вирішення проблеми соціальної інтеграції, створення належних умов для інтелектуального, творчого розвитку та формування еколого-етичної культури особистості, забезпечення рівного доступу до позашкільної освіти всім категоріям місцевих дітей, задоволення потреб учнівської молоді у професійному самовизначенні відповідно до її інтересів і здібностей.

З метою забезпечення у літній канікулярний період необхідних умов для змістовного відпочинку й оздоровлення вихованців, формування у них навичок здорового способу життя, творчого та духовного розвитку особистості, впродовж багатьох років педагогами-натуралістами на базі МЦЕНТУМ організовується дитячий комплексний профільний табір відпочинку й оздоровлення з денним перебуванням «Екос», яким щорічно охоплюються 40-45 гуртківців і учнів зі шкіл міста.

В рамках співпраці з відділом у справах сім'ї, молоді та спорту Шепетівської міської ради, з метою залучення батьків і членів родин до навчально-виховного процесу й пропаганди екологічних знань та практичної природоохоронної діяльності в закладі діє програма «Родинний дім», а для забезпечення рівного доступу до позашкільної освіти дітей з обмеженими фізичними можливостями - соціальний проект «Аніматерапія - лікування душі та тіла». Педагоги закладу налагодили співпрацю з Шепетівським центром реабілітації дітей з інвалідністю, в рамках якої для вихованців центру проводяться виховні заходи та тематичні кінологічні виступи.

На базі МЦЕНТУМ діє молодіжна громадська кінологічна організація «Фенікс», активісти якої спільно з гуртківцями беруть участь в обласних, всеукраїнських і міжнародних кінологічних виставках, проектах, за результатами яких мають колекцію кубків та медалей переможців, регулярно організовують тематичні семінари-практикуми для місцевого населення, що сприяє широкому залученню учнівської і студентської молоді міста до вирішення екологічних проблем.

У 2013 році Національним ЕНЦУМ Міністерства освіти і науки України вивчався й узагальнювався досвід роботи педагогів закладу за темою «Формування еколого-етичної компетентності вихованців позашкільного навчального закладу засобами етології та біоетики», що був схвалений його педагогічною радою, а МЦЕНТУМ - отримав спеціальний сертифікат за впровадження досвіду.

З травня 2014 року дирекцією й педагогами-натуралістами закладу організовано науково-методичне співробітництво з лабораторією діяльності позашкільних закладів Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України в рамках експериментального педагогічного майданчика на базі МЦЕНТУМ. Протягом 2014 - 2017 років на його базі проводилась дослідно-експериментальна робота з проблеми «Формування еколого-етичної компетентності та активної екологічної позиції особистості в

умовах позашкільного навчального закладу еколого-натуралістичного напрямку» відповідно до укладеної угоди з Інститутом проблем виховання Національної АПН України.

Результатом співпраці в рамках цього науково-освітнього проекту стала розробка початкових програм, методичних посібників, проведення спільних методичних заходів на базі закладу, а 19 квітня 2017 року відбулася презентація шепетівськими педагогами результатів проведеної дослідно-експериментальної роботи під час виставки й засідання тематичного круглого столу в Національній АПН України «Позашкільна освіта: стан, виклики, перспективи» (див. детальніше за посиланням: <http://visnyk.hoippo.km.ua/infomain/1965-naturalsti-hmelnichchini-predstavlyali-pozashklnu-osvtu-krayu-v-naconalny-apn-ukrayini.html>).

Досягнення науково-педагогічної співпраці й індивідуальної інноваційної творчості педагогів-натуралістів закладу регулярно презентуються на фахових конкурсах, виставках та отримують високі результати участі й оцінку їх організаторів.

Протягом чотирьох років Шепетівський МЦЕНТУМ успішно презентував свою діяльність на Міжнародній виставці «Сучасна освіта в Україні», за що нагороджений почесними дипломами її організаторів - МОН і НАПН України.

Під час виставки у 2011 році заклад презентував свою діяльність у номінації «Духовний розвиток молоді та фізичне вдосконалення - як необхідна складова виховання та освіти» в рамках співпраці з Шепетівським міським центром соціальної реабілітації дітей-інвалідів. Також шепетівські натуралісти проводили для учасників Виставки тематичні семінари: «Відродження гуртків соціальної допомоги» і «Розвиток творчих здібностей дітей з особливими потребами» та презентували методичні розробки, в яких висвітлювався їх власний досвід роботи з цього напрямку.

В 2012 році заклад був учасником Міжнародної виставки «Сучасна освіта в Україні», а після проведених тематичних презентацій творчої діяльності і напрацювань педагогів - нагороджений бронзовою медаллю організаторів Виставки МОН та НАПН України в номінації «Розвиток навчання та виховання дітей з особливими потребами».

Педагоги закладу неодноразово нагороджувались грамотами і листами подяк Національного ЕНЦУМ МОН України, Хмельницького ОЕНЦУМ, почесними грамотами управління освіти і науки Хмельницької ОДА та МОН України за їх сумлінну творчу працю і вагомі особисті внески в екологічне виховання підростаючого покоління. Їх вихованці також не лише активні учасники, а й неодноразові переможці різноманітних міських, обласних, всеукраїнських і міжнародних природоохоронних конкурсів, екологічних та патріотичних акцій, за що отримали чимало заслужених нагород від їх організаторів (див. за посиланням: <http://visnyk.hoippo.km.ua/infomain/3557-shepetvsk-yunnati-gdno-predstavili-shkolyarv-yunnatv-oblast-na-vseukrayinskomu-festival-patrotichnih-dy.html>).

З 24 по 27 червня 2019 року вихованці гуртків Шепетівського МЦЕНТУМ вдруге поспіль гідно представляли школярів і юннатів Хмельницької області на Всеукраїнському фестивалі патріотичних дій, що проходив на базі

Національного ЕНЦУМ МОН України в м. Києві. Таку можливість вони отримали за здобуту ними перемогу у Всеукраїнській еколого-патріотичній грі «Паросток».

З 17 по 20 червня 2019 року четверо лідерів осередку ДЕП, вихованці гуртка «Декоративне птахівництво», взяли участь у зборі лідерів Всеукраїнської дитячої спілки «Дитячий екологічний парламент», що проводився у м. Києві, де змістовно презентували свою роботу й були відзначені грамотами Національного ЕНЦУМ МОН України.

В 2012 році директор Шепетівського МЦЕНТУМ Т.Л. Манійчук, а в 2014 році - керівник гуртків О.М. Беляєва, стали переможцями Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів «Джерело творчості» у своїх номінаціях і були відзначені почесними грамотами МОН України та спеціальною відзнакою «Ніка».

У 2012 і 2014 роках, представляючи інноваційні напрацювання й результати роботи дирекції і педколективу закладу, його керівник виборола перше місце за результатами участі у Всеукраїнському конкурсі-огляді соціально-педагогічних виховних систем позашкільних навчальних закладів, в 2013 році - здобула перше місце у номінації «Реклама досягнень позашкільного навчального закладу» Позашкільних педагогічних читань-виставки видавничої продукції з питань позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, а третє місце їй дісталось вже у Всеукраїнському конкурсі науково-методичних розробок з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти хіміко-біологічного профілю.

У 2012 році за перемогу в обласному етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю» заклад відзначений Дипломом управління освіти і науки Хмельницької ОДА.

В 2013 році Шепетівський МЦЕНТУМ було занесено на міську Дошку Пошани за вагомий внесок колективу в суспільно-культурне життя міста.

В тому ж році Департамент екології і природних ресурсів Хмельницької ОДА нагородив педколектив закладу Грамотою за вагомий внесок у розвиток природознавчої, дослідницької та природоохоронної роботи учнівської молоді регіону, залучення її до охорони навколишнього середовища, а в 2014 році - Департамент освіти і науки Хмельницької ОДА відзначив педколектив Почесною грамотою за його вагомий внесок у розвиток профільної позашкільної освіти і юннатівського руху Хмельниччини.

В 2013 та 2015 роках колектив шепетівських педагогів-натуралістів нагороджено Грамотою Національного ЕНЦУМ МОН України за I місце у Всеукраїнському конкурсі соціально-педагогічних виховних систем позашкільних навчальних закладів, а у 2014 році - за їх сумлінну працю та вагомий внесок в розвиток екологічної освіти і виховання, формування екологічної культури підрастаючого покоління.

Протягом багатьох років Шепетівський МЦЕНТУМ є активним і результативним учасником Всеукраїнського відкритого рейтингу якості позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників». В 2013, 2015, 2017 та 2018 роках заклад ставав його абсолютним переможцем у категорії «Позашкільні заклади міського підпорядкування» та був нагороджений

Дипломом абсолютного переможця Рейтингу і спеціальною відзнакою «Флагман позашкільної освіти України».

У 2019 році керівник закладу Т.Л. Манійчук стала переможцем XI Міжнародного фестивалю педагогічних інновацій, на якому успішно презентувала досвід роботи дирекції та педагогічного колективу щодо організації навчання і виховання дітей з особливими потребами.

Сьогодні в Шепетівському МЦЕНТУМ раціонально застосовуються сучасні методики адміністративної діяльності, інтерактивні методи проведення управлінських заходів, науково-педагогічні методи виховного впливу на дитячий колектив та окремо взяті особистості, налагоджується результативна взаємодія між усіма учасниками педагогічного процесу в контексті розвитку дитячої еколого-натуралістичної творчості й дослідництва, екологічної освіти і виховання та формування екологічної культури дітей шкільного віку і учнівської молоді краю, а шепетівські педагоги-натуралісти впевнено утримують здобуті позиції на ниві освіти.

За матеріалами Хмельницького ОЕНЦУМ.